

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 01.03.2011, sp. zn. 7 To 17/2011, ECLI:CZ:VSPH:2011:7.TO.17.2011.1

Číslo: 57/2013

Právní věta:

Strážník obecní policie požívá ochrany úřední osoby i tehdy, provede-li v pracovní době výjimečně (např. vzhledem k aktuálně nastalé situaci, zejména je-li páčán trestný čin nebo přestupek bezprostředně ohrožující život, zdraví nebo majetek, apod.), zákrok nebo úkon k plnění úkolů obecní policie v občanském oděvu, a nemůže-li prokázat svoji příslušnost k obecní policii způsobem stanoveným v § 9 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů, tj. stejnokrojem s odznakem obecní policie, identifikačním číslem a názvem obce, ale prokáže ji průkazem obecní policie.

Jestliže pachatel v takovém případě užil násilí v úmyslu působit na výkon či pro výkon pravomoci strážníka obecní policie při provádění zákroků a úkonů k plnění úkolů obecní policie, přičemž na základě konkrétních skutečností věděl, že napadená osoba vystupuje jako strážník obecní policie a vykonává svoji pravomoc spočívající např. v oprávnění požadovat prokázání totožnosti, naplnil zákonné znaky skutkové podstaty přečinu násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 tr. zákoníku.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 01.03.2011

Spisová značka: 7 To 17/2011

Číslo rozhodnutí: 57

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Násilí proti úřední osobě, Úřední osoba

Předpisy: § 127 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku
§ 325 odst. 1 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Praze k odvolání obžalovaného F. A. podle § 258 odst. 1 písm. b), c), d) tr. ř. v celém rozsahu zrušil rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 5 T 10/2010. Podle § 259 odst. 3 písm. a) tr. ř. znovu rozhodl tak, že obžalovaného uznal vinným zločinem násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku a nově rozhodl o trestu a také o povinnosti obžalovaného k náhradě škody.

Z o d ů v o d n ě n í ^{*)} :

Napadeným rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 19. 1. 2011, č. j. 5 T 10/2010-335, byl obžalovaný F. A. uznán vinným pokusem zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 140 odst. 1, odst. 3 písm. d) tr. zákoníku a podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání šestnácti let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obžalovanému uložena povinnost zaplatit poškozené ZP M. v. ČR náhradu škody v částce 48 509 Kč.

Podle skutkových zjištění nalézacího soudu se obžalovaný měl dopustit výše zmíněného trestného činu tím, že dne 19. 8. 2010 kolem 01.30 hodin v S., okres K., ve S. D. ulici poblíž mostu přes řeku O., v úmyslu usmrtit strážníka Městské policie S. P. T., který jej předtím v rámci provádění kontrolní činnosti opakovaně vyzval k prokázání totožnosti, když se mu hlasitě představil a legitimoval se služebním průkazem, bodl jmenovaného přesně nezjištěným břitem opatřeným předmětem o délce nejméně 10 cm do břicha, čímž mu způsobil bodnou ránu vlevo vpředu na břicho se vbodem o délce 1,5 cm, protnutí pobřišnice v celkové délce 6 cm, přetnutí více než tří čtvrtin obvodu kličky tenkého střeva blíže u přechodu ve střevo tlusté a průbod kličky tenkého střeva s bodným kanálem končícím až na závěsném aparátu esovité kličky tlustého střeva, když s ohledem na použitý útočný nástroj a místa, kam byl útok veden, musel být přinejmenším srozuměn s tím, že jej může usmrtit, k čemuž nedošlo pouze z důvodu okamžitého kvalifikovaného lékařského zákroku.

Proti tomuto rozsudku obžalovaný podal v zákonné lhůtě odvolání. To také prostřednictvím své obhájkyne řádně zdůvodnil.

Obžalovaný zcela jednoznačně popřel úmysl usmrtit poškozeného. Na inkriminovanou dobu si totiž vůbec nepamatuje. V daném okamžiku byl v takové míře pod vlivem alkoholu, že výpadek paměti, tzv. okénko, je velmi pravděpodobný. Takový stav odpovídá tomu, jak obžalovaný uvádí, že si nepamatuje na nic, co se stalo poté, co vyšel ven z Nonstop baru vedle muzea v S. Bezprostředně po činu mu policisti v dechu naměřili 2,38 promile alkoholu. Podle znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, byly rozpoznávací a ovládací schopnosti v důsledku požitého alkoholu narušeny. Na úmysl by bylo možno usuzovat, pokud by slovně napadl strážníka, bylo by zřejmé, že je to pro výkon jeho pravomoci, nebo kdy by bylo zjištěno, že je mu osobou známou, že tam jde o nějaké osobní nepřátelství. Nic takového se však neprokázalo. Čin obžalovaného neměl žádnou jasnou pohnutku, která by byla vyhraněna proti poškozenému.

Podle obžalovaného se soud nevypořádal přesvědčivě ani s jeho námitkou, že strážník Městské policie S. P. T. v rozporu se zákonem č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon č. 553/1991 Sb.), nebyl oblečen do služebního stejnokroje, který musí být vybaven odznakem obecní policie, identifikačním číslem a názvem obce. Vyjádřil přesvědčení, že právě proto mu nelze přiznat zvýšenou ochranu, již trestní zákoník poskytuje úředním osobám. Nesouhlasil se závěrem nalézacího soudu, že tato skutečnost je zcela irelevantní, neboť zmíněný strážník plnil rozkaz velitele Městské policie S. a při výkonu služby se měl pohybovat v občanském oděvu z důvodu nárůstu majetkové trestné činnosti, z čehož jasně vyplývá, že se při výkonu služby ani nemohl prokazovat způsobem stanoveným v ustanovení § 9 zákona č. 553/1991 Sb.

Obžalovaný měl za to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako pokus zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 140 odst. 1, odst. 3 písm. d) tr. zákoníku. V jeho jednání lze spatřovat trestný čin proti zdraví.

Závěrem proto navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek v celém rozsahu zrušil, uznal obžalovaného vinným pouze trestným činem ublížení na zdraví a uložil mu přiměřený trest.

Vrchní soud v Praze z podnětu podaného odvolání přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr.ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, jakož i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům.

V řízení, které předcházelo napadenému rozsudku, byly provedeny řádným způsobem veškeré důkazy významné pro objasnění skutečného stavu věci při dodržení všech zákonných ustanovení, jimiž se má zabezpečit právo obžalovaného na řádnou obhajobu. Provedené dokazování je proto úplné a řízení předcházející napadenému rozsudku nevykazuje takové procesní vady, na něž by bylo nutno reagovat postupem podle § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. Krajský soud vedl dokazování způsobem a v rozsahu předpokládanými v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř., když zjevně postupoval tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a při svém rozhodování z takto zjištěného stavu vycházel. Vrchní soud v Praze přesto v odvolacím řízení dokazování doplnil a znovu vyslechl obžalovaného.

Podle vrchního soudu ve vztahu k významným skutkovým okolnostem postupoval nalézací soud ve smyslu ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř., stručně a srozumitelně vyložil, které skutečnosti vzal za spolehlivě prokázané a o které konkrétní důkazy tato svá skutková zjištění opřel, podrobně zde uvedl, jakými úvahami se řídil při hodnocení věrohodnosti a důkazní síly jednotlivých provedených důkazů. Vrchní soud v Praze se, až na níže uvedenou výjimku, s argumentací a závěry nalézacího soudu ztotožňuje a na závěry rozvedené v odůvodnění napadeného rozsudku z větší části odkazuje.

V posuzované věci zůstává nesporným, že pachatelem trestného činu byl obžalovaný F. A. Ten sám tuto skutečnost nepopřel ani před soudem prvního stupně, ani při doplňujícím výslechu před soudem odvolacím. Ve své výpovědi uvedl, že v kritické době byl opilý a na celé jednání se nepamatuje. Po sdělení, čeho se měl dopustit, činu upřímně litoval a poškozenému se omluvil. Obžalovaný však jednoznačně popřel úmysl poškozeného usmrtit.

Soud prvního stupně přistupoval k budování závěrů o subjektivním vztahu obžalovaného ke smrtelnému následku poněkud zjednodušeně, když vycházel pouze z povahy útočného ostrého nástroje délky nejméně 10 cm a zacílení útoku do břicha, kde je uložena řada životně důležitých orgánů (str. 9).

Z hlediska úmyslu pachatele způsobit buď těžkou újmu na zdraví nebo smrt je třeba v situaci, kdy obžalovaný ve svých výpovědích úmysl poškozeného usmrtit nikdy nezmínil, pečlivě vážit všechny okolnosti, za nichž k útoku došlo, jakým motivem byl obžalovaný veden, co útoku předcházelo, jak byl útok proveden, jakého nástroje bylo použito, zda byl útok záměrně veden proti té části těla, kde jsou orgány důležité pro život, jaká byla intenzita útoku a jaké nebezpečí pro napadeného z útoku hrozilo.

Není pochyb o tom, že obžalovaný použil zbraň, a to břitem opatřený předmět 10 cm dlouhý, který sám o sobě, byl způsobilý eventuálně i přivodit smrt. Taktéž lokalita těla, proti které obžalovaný zaútočil, je charakteristická tím, že jsou zde uloženy životně důležité orgány, jejichž zasažení a poškození může vést až k fatálnímu následku. Z pouhé existence těchto skutečností však nelze spolehlivě vyvodit závěr o srozumění obžalovaného se způsobením smrti poškozenému.

Nepřímý úmysl nelze v žádném případě jen předpokládat, nýbrž je nutno jej na základě zjištěných okolností prokázat. Závěr o vražedném úmyslu lze učinit i z objektivních skutečností, např. z povahy činu, způsobu jeho provedení nebo ze zjištěných okolností subjektivní povahy, např. z pohnutky činu. Zavinění je výslednicí (mimo jiné) i osobních vlastností pachatele, a lze proto také z nich na formu zavinění usuzovat. Tyto závěry nesmějí však nabýt povahy jakýchsi presumpcí.

Je všeobecně známou skutečností, že prokazování subjektivní stránky trestného činu, zejména pak prokazování zavinění, je velmi složité. Zavinění je vnitřní psychický vztah pachatele k určitým

skutečností, jež zakládají trestný čin, a spočívá na složce vědění a vůle. Zvláště nesnadné je prokazovat nepřímý úmysl, zejména jeho volní složku, spočívající ve srozumění pachatele s tím, že poruší nebo ohrozí chráněný zájem. Tento vnitřní vztah odehrávající se v psychice pachatele, je navenek seznatelný pouze tím, že buď slovní informací o něm poskytne sám pachatel, nejčastěji ve své výpovědi, nebo tím, že se projeví v chování pachatele.

Za tohoto stavu nelze odhlédnout od skutečností, které závěr, že obžalovaný jednal v nepřímém úmyslu poškozeného usmrtit, zpochybňují. Bylo prokázáno, že obžalovaný zaútočil na břicho poškozeného a přivodil mu vážné život ohrožující zranění. Stalo se to však jedinou ranou ostrým nástrojem (nejspíš nožem). Jmenovanému nic nebránilo, chtěl-li by dosáhnout usmrcení poškozeného, v započatém násilí pokračovat. Přestože nelze polemizovat se skutečností, že i břicho je lokalitou, kde jsou uloženy životně důležité orgány, jejichž zasažení může vést k těžké újmě na zdraví, nutno dodat, že zpravidla však takto lokalizovaný útok nevede k okamžité smrti. Útoky pachatelů směřující k fatálnímu následku jsou proto většinou zacíleny do hrudní části těla, kde úmrtí oběti může být okamžité. Obžalovaný ani před činem ani v jeho průběhu usmrcením poškozenému nevyhrožoval. Je tak zřejmé, že se ze strany obžalovaného nejednalo o žádný likvidační útok, ale o momentální zlostnou reakci na opakované výzvy poškozeného k prokázání jeho totožnosti. Úmysl usmrtit tak nelze s dostatečnou mírou jistoty dovodit.

Na opačné straně je nutno uvést, že obžalovaný musel vědět, že inkriminovaným útokem může poškozenému způsobit i vážné zranění. Zavinění k tomuto následku je dáno formou nejméně úmyslu nepřímého, neboť věděl, že může jinému způsobit vážnou újmu na zdraví a pro ten případ s tím byl srozuměn.

Napadeným rozsudkem byla aplikována rovněž okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby spočívající v tom, že čin byl spáchán na úřední osobě pro výkon její pravomoci. Nalézací soud argumentoval tím, že obžalovaný nepochybně věděl, že poškozený vykonává pravomoc úřední osoby ve smyslu § 127 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku, neboť se zřetelně prokázal jako strážník Městské policie S., jak slovně, tak služebním průkazem. Poškozený pak v daném případě jako strážník Městské policie S. plnil úkoly společnosti, když vykonával v rámci řádné služby hlídkovou a kontrolní činnost a používal při tom pravomoc požadovat prokázání totožnosti na základě § 12 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb.

Obhajoba obžalovaného brojila v odvolání proti tomu, že poškozený v tomto konkrétním případě požíval ochrany úřední osoby, jelikož nebyl oblečen do služebního stejnokroje, který je vybaven odznakem obecní policie, identifikačním číslem a názvem obce, a nemohl se tak prokazovat způsobem stanoveným v § 9 zákona č. 553/1991 Sb. Tato námitka není opodstatněná.

Bylo zjištěno, že poškozený v kritické době nebyl oblečen do předepsaného stejnokroje strážníka obecní policie. Ze spisového materiálu je však zřejmé, že v této době byl poškozený v pracovním poměru k městu S. ve funkci strážníka městské policie. Dne 19. 8. 2010 byl ve službě, přičemž respektoval příkaz velitele Městské policie S. (viz č. l. 4), který s ohledem na mimořádný nárůst trestné činnosti násilné a majetkové povahy v centru města dal pokyn realizovat prevenci kriminality od 00.00 hod. do 06.00 hod. v občanském oděvu, v jehož rámci také poškozený obžalovaného, který se choval nestandardně, vyzval k prokázání totožnosti.

V obecné rovině není od věci připomenout, že v souladu se zákonem č. 553/1991 Sb. obecní policie jako orgán obce zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku a plní další úkoly, pokud tak stanoví tento nebo zvláštní zákon. Je tvořena zaměstnanci obce zařazenými do obecní policie, mezi něž patří mimo jiné i strážníci. Jako orgány veřejné moci musí obecní policie a tedy i strážníci vykonávat své povinnosti a oprávnění toliko na základě a způsobem, který stanoví zákon.

Podle § 7 odst. 1 citovaného zákona strážník je v pracovní době povinen v mezích tohoto nebo zvláštního zákona provést zákrok nebo úkon, nebo učinit jiné opatření, je-li páchán trestný čin nebo přestupek či jiný správní delikt anebo je-li důvodné podezření z jejich páchání. Podle § 9 odst. 1, věty první, tohoto zákona je strážník povinen při výkonu své pravomoci prokázat svou příslušnost k obecní policii stejnokrojem s odznakem obecní policie, identifikačním číslem a názvem obce. Z uvedeného vyplývá, že v pracovní době je při výkonu své pravomoci strážník zásadně povinen prokázat svou příslušnost k obecní policii právě způsobem konkretizovaným v ustanovení § 9 odst. 1 označeného zákona a že za splnění těchto předpokladů požívá ochrany úřední osoby. Současně ale nutno dodat, že na splnění těchto podmínek nelze trvat bezvýjimečně.

V této souvislosti se nabízí upozornit též na ustanovení § 7 odst. 2 zákona č. 553/1991 Sb., podle něhož strážník je i mimo pracovní dobu povinen v mezích tohoto zákona provést zákrok, popřípadě učinit jiné opatření, zejména vyrozumět nejbližší útvar policie, je-li páchán trestný čin nebo přestupek, kterým je bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo majetek. Pokud se v tomto případě strážník neprokazuje podle § 9 odst. 1, prokáže příslušnost k obecní policii průkazem obecní policie.

Výklad, že strážník v pracovní době musí prokázat svoji příslušnost k obecní policii výlučně stejnokrojem a že bez služebního stejnokroje nemůže plnit úkoly zadané velitelem v občanském obleku a požívat ochrany úřední osoby, prokázal-li by svoji příslušnost k obecní policii pouze průkazem obecní policie, vede ke zcela paradoxním výsledkům. Závěr, že zatímco strážník ve smyslu § 7 odst. 2 zákona č. 553/1991 Sb. i mimo pracovní dobu může prokázat příslušnost k obecní policii, neprokáže-li ji podle § 9 odst. 1 tohoto zákona, průkazem obecní policie, nemůže ji takto prokázat strážník v pracovní době, když okolnosti zákroku mohou být takové, že neumožňují, aby svoji příslušnost prokázal stejnokrojem, jako tomu bylo v posuzovaném případě, nelze rozumně přijmout.

Strážník obecní policie požívá ochrany úřední osoby i tehdy, provede-li v pracovní době výjimečně (vzhledem k aktuálně nastalé situaci) zákrok nebo úkon k plnění úkolů obecní policie v občanském oděvu, a nemůže tak prokázat svoji příslušnost k obecní policii způsobem stanoveným v § 9 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů (tj. stejnokrojem s odznakem obecní policie, identifikačním číslem a názvem obce), ale prokáže ji průkazem obecní policie. Užil-li pachatel v takovém případě násilí v úmyslu působit na výkon či pro výkon pravomoci strážníka obecní policie při provádění zákroků a úkonů k plnění úkolů obecní policie, přičemž na základě konkrétních skutečností věděl, že osoba vystupuje jako strážník obecní policie a vykonává svoji pravomoc spočívající např. v oprávnění požadovat prokázání totožnosti, naplnil zákonné znaky skutkové podstaty přečinu násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 tr. zákoníku.

Je evidentní, že poškozený, který postupoval v souladu s příkazem svého nadřízeného, při výkonu své pravomoci nemohl prokázat svoji příslušnost k obecní policii způsobem uvedeným v ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb., ale obžalovanému se prokázal jako strážník Městské policie v S. slovně i služebním průkazem, takže obžalovaný na podkladě těchto skutečností věděl, že poškozený v rámci výzvy k prokázání jeho totožnosti vystupuje jako strážník obecní policie. Za těchto konkrétních okolností poškozený jako strážník obecní policie požíval ochrany úřední osoby.

S ohledem na výše uvedené odvolací soud dospěl k závěru, že pro absenci úmyslu usmrtit a při prokázání, že poškozený vystupoval jako speciální subjekt – úřední osoba, je třeba inkriminované jednání podřadit pod jiné ustanovení zákona, než učinil nalézací soud. Shledal, že obžalovaný užil násilí v úmyslu působit pro výkon pravomoci úřední osoby, spáchal tento čin se zbraní a způsobil jím těžkou újmu na zdraví. Naplnil tím zákonné znaky zločinu násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Vrchní soud v Praze proto z podnětu podaného odvolání napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), c), d) tr. ř. v celém rozsahu zrušil a po dílčí změně skutkového stavu (vypuštění formulace „v úmyslu usmrtit“) na základě opakovaného provedení výslechu obžalovaného sám podle § 259 odst. 3 písm. a) tr. ř. ve věci rozhodl

tak, že jej uznal vinným zločinem násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku.

Důsledkem zrušení výroku o vině bylo i zrušení výroku o trestu a náhradě škody. Proto v další části rozsudku vrchní soud rozvedl úvahy mající význam z hlediska ukládání trestu a rozhodnutí o náhradě škody.

⁹⁾ *Upraveno pro potřeby publikace*